

**МАТЭРЫЯЛЫ ДРЭВААПРАЦОЎКІ УСХОДНІХ СЛАВЯН
ДАМАНГОЛЬСКАГА ПЕРЫЯДУ**

Д. А. Белавус

УА МДПУ імя І. П. Шамякіна

Дрэваапрацоўчае рамяство з'яўляецца адным з найбольш старажытных рамёстваў у свеце. У жыцці ўсходніх славян гэтае рамяство займала лідуючае месца. Славянскія майстры па дрэваапрацоўцы здаўна славіліся сваім майстэрствам. Тавары з

драўніны гандляры прадавалі ў Візантыі, Балгарыі і Еўропе. Таксама тавары з драўніны карысталіся вялікім попытам унутры Кіеўскай Русі.

Па археалагічным дадзеным драўляныя помнікі знаходзілі ў Полацку, Смаленску, Пскове, Ноўгарадзе, Кіеве, Маскве і інш. Так, у 2015 годзе былі знойдзены ва Украіне драўляны частакол і зрубы сядзібы часоў Кіеўскай Русі, асаблівую гістарычную каштоўнасць гэтая находка мае па той прычыне, што частка горада Кіева, на якой былі знойдзены помнікі, лічылася перыферыяй старажытнага Кіева X-XI стагоддзя. Гэтая находка паказала, што горад быў большы, чым лічылі ўкраінскія вучоныя. Нажаль, драўніна ў глебе захоўваецца дрэнна, гэта аскладняе вывучэнне помнікаў дойлідства гэтых часоў. Па гэтаму вялікую ролю адыгрываюць выявы і апісанне драўляных вырабаў у пісьмовых крыніцах. Таксама шмат было знойдзена драўляных гарадзішч. Да 2000 года было знойдзена 758 гарадзішч, з іх драўлянае ўмацаванне было ў 542. Дзякуючы драўляным помнікам, можна зрабіць вынік, што насельніцтва Русі ў асноўным выкарыстоўвала пароду 27 дрэў (19 мясцовых і 8 імпортных), самымі распаўсюджанымі былі сасна, елка. З іх будавалі жылло, прылады працы, умацаванні, маставыя. Драўніна ліставых парод ішла на хатнія рэчы (посуд, мэблю, цацкі).

У аснове апрацоўкі ляжалі такія аперацыі як, даўбленне, цёска, піленне, свідраванне і г.д. Апрацоўвалі драўніну з дапамогай пілы, сякеры, малатку і інш.

Пры мангола-татарскім нашэсці, якое пачалося ў 1237 годзе, дрэваапрацоўчае рамяство, як і іншыя рамёствы Русі перажывае перыяд стагнацыі. Мангольскія ханы забіралі лепшых майстроў рускай зямлі да сябе, што садзейнічала запавольванню развіцця рамяства на рускіх землях. Менавіта лепшыя рамеснікі, якія былі сагнаныя ў Залатую Арду, працавалі на упрыгожванні яе сталіцы - Сараі. У Сараі былі пабудаваныя прыгожыя палацы, статуі, храмы, усё тое, чым потым славілася Залатая Арда. Дзеянні мангола-татараў прывялі да змен не толькі колькаснага ліку насельніцтва, але і якаснага. Скарачэнне ліку прафесіянальных дрэваапрацоўчых рамеснікаў прывяло да рэгрэсу вытворчай традыцыі на тэрыторыі Русі. З іншага боку, ўлады таксама не садзейнічалі развіццю дрэваапрацоўкі з-за таго, што часта рамеснікі жылі і працавалі толькі на князя, царкоўнага дзееча ці на барына, а не на рынак, што таксама запавольвала развіццё рамяства.

Пасля з'яўлення камяню ў будаўніцтве дрэваапрацоўчая справа таксама запаволілася, таму што будынкі, царквы, статуі з камяню былі больш моцныя, з цягам часу яны сталі карыстацца большым попытам, чым драўляныя.

У цяперашні час у навукоўцаў няма адзінага меркавання аб ролі ярма у гісторыі Русі. Большая частка лічыць, што яго вынікамі для рускіх зямель было знішчэнне і заняпад культуры, мастацтва і інш. Гэтая частка вучоных падкрэслівае, што татара-мангольскае ярмо адкінула славянскія землі назад у сваім развіцці. Даследчыкі савецкага (напрыклад Б.А. Рыбакоў) часу адзначаюць на Русі у перыяд ярма заняпад будаўніцтва з камяню і знікненне складаных рамёсел, такіх, як вытворчасць шклянных упрыгожванняў, перагародкавай эмалі, чэрні, зерні, поліхромнай паліўнай керамікі [1, с. 648].

Славянскае мастацтва з дрэва, узнікае на аснове народнай творчасці стварыла мастацкія вырабы сусветнага значэння. Яго пачатак адносіцца да мастацтва старажытных славян, якія сяліліся па берагам Дняпра, Дона, возера Ільмень у першым тысячагоддзі. Усходнія славяне былі выдатнымі будаўнікамі добра валодаўшыя навыкамі мастацкай апрацоўкі драўніны, рознымі спосабамі апрацоўкі драўляных вырабаў і іх дэкара.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Рыбаков, Б. А. Ремесло древней Руси / Б. А. Рыбаков. – М.: Издательство АН СССР, 1948. – 802 с.